

FOTOGRAFICKÉ MOTIVY KREATIVNĚ

■ Krajina

■ Obloha

■ Voda

■ Cesty

■ Stromy

Němcová Marie

Někdo se fotografem narodí, jiný se jím může stát



Obsah knihy

FOTOGRAFICKÉ MOTIVY KREATIVNĚ

Krajina, Obloha, Voda, Stromy, Cesty

	Strana
1 Krajina	5
1.1 Výběr a role prvků v obraze krajiny	7
1.2 Vztahy prvků v krajinném obraze	28
1.3 Vyvážení prvků v krajinném obraze	31
1.4 Rozvržení obrazové plochy	34
1.5 Obsah snímku a forma jeho zachycení	37
1.6 Fotogeničnost krajiny	40
1.7 Členění krajinného obrazu	42
1.8 Expozice krajinného snímku	48
1.9 Kompozice krajinného obrazu	61
1.10 Stavba krajinného obrazu	69
1.11 Perspektiva v krajině	75
1.12 Typy krajiny	81
2 Obloha	94
2.1 Funkce oblohy v obraze	98
2.2 Tváře oblohy	99
2.3 Expozice oblohy	106
2.4 Kompozice oblohy	106
3 Voda	110
3.1 Tváře vody	113
3.2 Expozice vody	126
3.3 Kompozice vody	128

	Strana
4 Stromy	133
4.1 Tváře stromů	133
4.2 Expozice stromů	138
4.3 Kompozice stromů	142
5 Cesta	145
5.1 Tvary cesty	146
5.2 Expozice cesty	148
5.3 Kompozice cesty	149

***„Fotograf vidí svět zvnějšku,
není zahleděný do sebe,
a tak není vězněm reality – přesahuji ji.“***

Fotograf Abbas



Většina fotografů není úzce zaměřena na jediný motiv, ale jejich záběr hledáčku je daleko širší. Vejde do něj krajinný výsek, zajímavý strom, vinoucí se cesta, květiny, zvířata, ale také makrosvět.

Aby výsledný snímek nebyl jen dokumentem, ale měl v sobě kousek naší fotografické duše, měli bychom vyhledávat nevšední pohled a to na jakýkoli motiv. Je zcela jedno, zda nám k tomu pomůže neobvyklý úhel záběru, nestandardní nastavení aparátu, počítačová úprava nebo trik. Důležitý je výsledek, kdy diváka osloví právě to tvořivé, co jsme do něj vložili.

Základem kreativního snímku vždy byla a bude správná expozice, vhodně zvolená kompozice a přidáný zajímavý nápad. Kouzlo takového snímku tkví v tom, že z těchto tří ingrediencí dokáže každý fotograf namíchat zcela jiný koktejl. A navíc častým fotografováním si vytvoří vlastní styl, tedy „rukopis“, který o něm něco napoví. Aby ten jeho koktejl „chutnal“ a oslovil co nejvíce diváků, k tomu nás povede tato kniha.



KRAJINA

S krajinami je to jako s lidmi, nikdy je úplně nepoznáme. Každý člověk a každá krajina mohou za určitých okolností projít všemi fázemi, od té nejubožejší ošklivosti, až po tu nejvznešenější krásu.“

Morgenstern



Krajinu můžeme vnímat takovou, jaká je na první pohled nebo v ní objevovat krásu, vnímat barvy, prostor, tvary, znaky dominantní i méně důležité. A to vše za předpokladu, že se dokážeme naladit na rytmus přírody.

Slovo krajina je poměrně široké označení. Můžeme ji chápat jako přírodu, krajinu městskou, průmyslovou, idylickou, fantastickou, vegetaci nebo jen volný prostor. Do hledáčku se však vloudí i ostatní krajinné prvky, lidé, lodě nebo auta.

Mnoho pohybu v krajině nenajdeme, spíše mění svoji tvář, neustále se převléká jako manekýna do jiného hávu. Make-upem je počasí, roční období i denní doba, podvečer s dlouhými stíny, pohled až k nekonečnu nebo mlžné dálky.

Krajina je ostýchavá a nepředvádí se, fotograf sám musí najít její fotogenickou tvář, zajímavou pózu, zvolit moment, kdy má k fotografování správnou náladu a vybrat do krajinného obrazu takové prvky, které zaujmou a jsou zajímavé. Příroda se neustále mění. Nenajdeme v ní dva stejné stromy, květy nebo klasy. Fantazie přírody je neopakovatelná.

1.1 Výběr a role prvků v obraze krajiny

Prohlížíme-li si krajinu v hledáčku nebo na displeji, vybíráme a vkládáme do budoucího obrazu určité prvky. Jejich role v něm bude různá a to podle toho, kam je v obrazové ploše umístíme, jak budou zřetelné, ostré a velké. Záleží také na tom, jaký objektiv použijeme, jakou zvolíme expozici, stanoviště i úhel pohledu.

Vzhledem k různé roli v obraze nemají tyto prvky stejnou váhu a tak různě ovlivňují obsah snímku. Jejich role v obraze by měla být zřejmá, aby se divák mohl ve snímku orientovat.



Stavba snímku je jednoduchá. Ostře žluté pole řepky nás vede k hlavnímu motivu a to domku. Úhlopříčný směr pole dodává snímku živost a podporuje dojem prostoru. Horizont v horní třetině ponechává prostor krajině.

Každý fotografický obraz, tedy i krajinný, může mít tři základní obrazové části a to:

- ♦ **Popředí**
- ♦ **Střed obrazu s hlavním motivem**
- ♦ **Pozadí**

Všechny tyto části nemusí v obrazové ploše být, některá může scházet. Avšak hlavní motiv musíme do obrazu vložit samozřejmě vždy, neboť je nositelem obsahu snímku. Umístíme ho do průsečíku zlatého řezu, tedy místa hlavní pozornosti.

Do fotografického obrazu můžeme ještě vložit vedlejší motiv, který hlavní jen doplňuje a pak prvky podpůrné. Často se nám však do obrazu vloudí i prvky rušivé a zbytečné.

Někdy je stavba obrazu jednoduchá, jindy v ní hrají důležitou roli jednotlivé detaily a prokreslení obrazu.

**„Rád fotím celky, pro radost ze zkoumání detailů,
které v nich objevuji,**

**Rád fotím detaily, kámen, dřevo, květ pro radost,
ze zkoumání ještě větších detailů“.**

Saša Rašilov

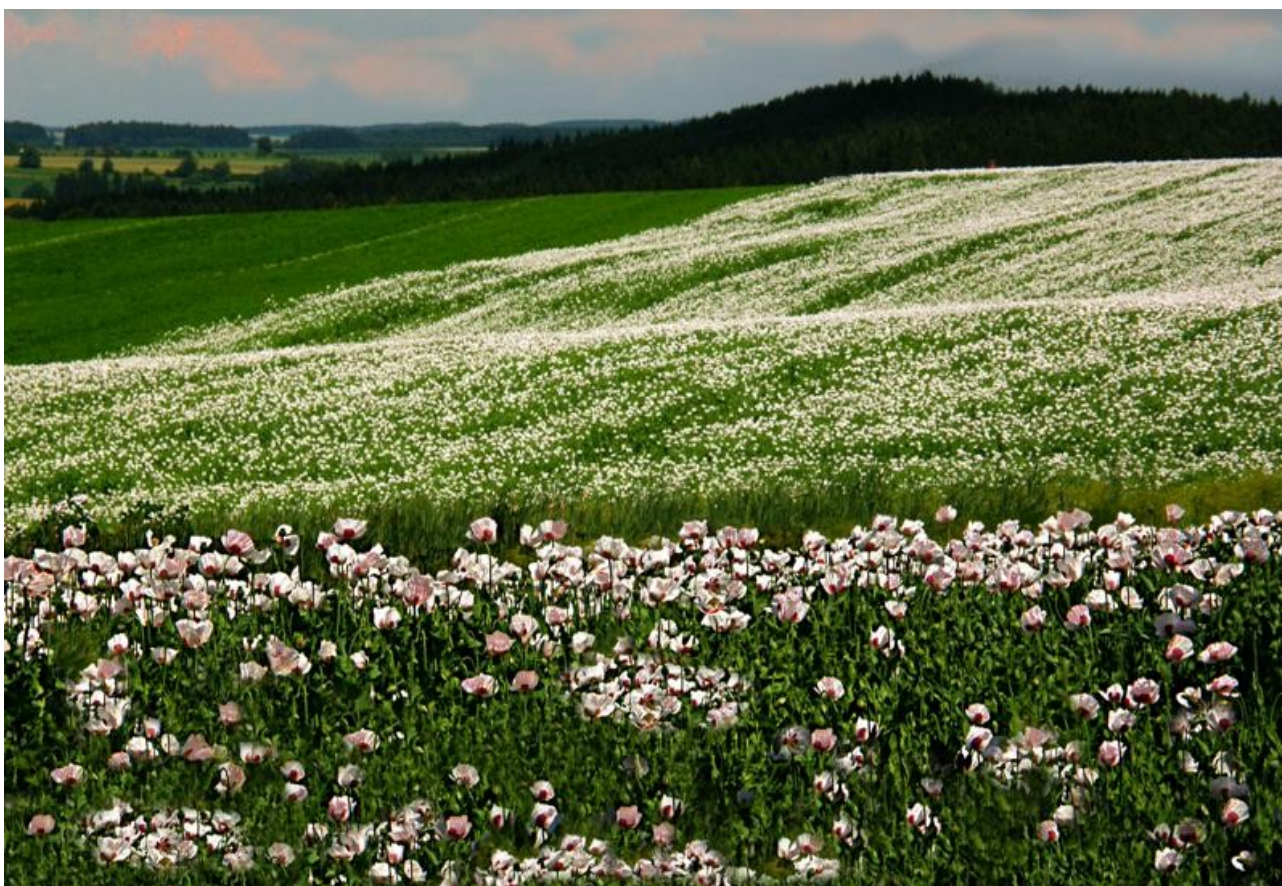
Popředí krajiny

Popředí je důležité pro souhrnný kompoziční efekt a spolu s dalšími prvky ovlivňuje dojem hloubky prostoru.

Většinou se v popředí prosazuje vegetace nebo jeden výraznější detail, který by neměl být dominantním prvkem, ale je poměrně důležitý. Jeho velikost a zřetelnost divák porovnává s kopcem v pozadí a tak získává informaci o rozlehlosti prostoru, který jsme zachytili.

Divákova pout' po obraze může u detailu začínat a postupně uvést diváka do střední, významově důležitější části obrazu. V průsečíku zlatého řezu, v místě hlavní pozornosti, pak nachází divák hlavní motiv, který se stává nosným elementem celého snímku.

Detail v popředí zabíráme většinou ostrý, s patrnou texturou, neboť takto ho vidíme i ve skutečnosti. Vzhledem k tomu, že je detail nejbližší k divákovi, měli bychom dávat pozor na to, aby nepoutal pozornost na úkor prvku dominantního, který je až ve střední části obrazu. Ve skutečnosti vidíme vše, co je vpředu, v jasných a tmavších barvách a do dále se barevnost vytrácí. Může to být i naopak. Většinou by mělo být popředí zřetelnější, tmavší, barevně i tonálně, neboť tvoří tzv. „těžiště“.



Obraz využívá třetinovou kompozici. V popředí vidíme jednotlivé květy, v druhé třetině jen náznak makového pole, třetí tvoří dálky a obloha.

Střed obrazu

Je nejdůležitější částí krajinného snímku, s osobitou identitou. Při výběru scény a konečného výřezu si nejdříve uvědomíme, jakému prvku přidělíme roli hlavního motivu, který se stane nositelem obrazové informace, ale i emotivního sdělení.

Hlavním motivem v krajině může být:

- ⇒ **Celý krajinný celek**, třeba žluté pole řepky v kontrastu se zelenou loukou. Zvolíme-li hlavním motivem celý krajinný celek, postavíme jeho dominanci buď na konkrétních figurách, třeba cestách, které krajinu dělí na menší části, nebo na prvcích nefigurativních, jako je barva, tonalita nebo světelný efekt. Prvky nefigurativní většinou vnáší do snímku atmosféru. Červené makové pole kontrastuje s modrou oblohou a žlutým polem obilí.
- ⇒ **Jediný prvek** a to hrad, kůň nebo samostatný solitér, pařez nebo strom v bouři. Stává se tak prvkem dominantním, nositelem obsahu a proto by měl být zřetelný, ostrý a výrazný. Samotný prvek většinou upoutává pozornost svým tvarem nebo kontrastem s prvkem vedlejším. Umístíme jej v rámci zlatého řezu, nikoli přímo ve středu obrazu. K němu vybíráme prvky, které na něj navazují, jsou k výpovědi obsahu snímku nutné, třeba jezdeckou stáj nebo postavu. Zbytek krajiny může tvořit popředí a pozadí.

Krajina jako doplňující prvek v obraze

Krajině můžeme přidělit i roli **vedlejšího motivu** nebo může být pouze pozadím. Pak by měla být nevýrazná a rozostřená, neboť děj jen doplňuje, podává informaci o prostředí nebo působí emotivně či výtvarně.



Popředí na snímku téměř schází. Hlavní motiv je velký, výrazný, prosazuje se svým tvarem. Pozadí je rozostřené, přesto tvoří důležitou kulisu. Zmenšování prvků spolu s liniemi, působí silně prostorově.

Krajina a její pozadí

Pozadí vybíráme skromné a nevтіravé, s určitou rolí v obraze. Ta může být výrazná nebo jen doplňující. Bouřková obloha silně ovlivní atmosféru celého snímku, kdežto tmavý les v dálce má pouze za úkol nechat vyniknou bílé domky, stojící před ním.

Pozadí je zásadním a jediným prostředkem definitivního vymezení horizontu, bez něž by byl obraz plošný. Do obrazu vkládáme jen funkční část pozadí, která je nutná k doplnění obsahu, rozložení prvků nebo zdůraznění perspektivy.

Pozadí snímku začátečníků často zabírá zbytečně velkou plochu a malý, důležitý objekt se v něm ztrácí.

Potřebujeme-li, aby pozadí do snímku více zasáhlo, pak je zřetelné a blíže hlavnímu motivu. Pokud má jen naznačit, kde se hlavní motiv nachází, může být rozostřené a zabírat jen malou část obrazové plochy. Stačí jen náznak, že jde o les a není to tmavá stěna stodoly. Pokud se bez pozadí divák obejde, může zcela scházet.



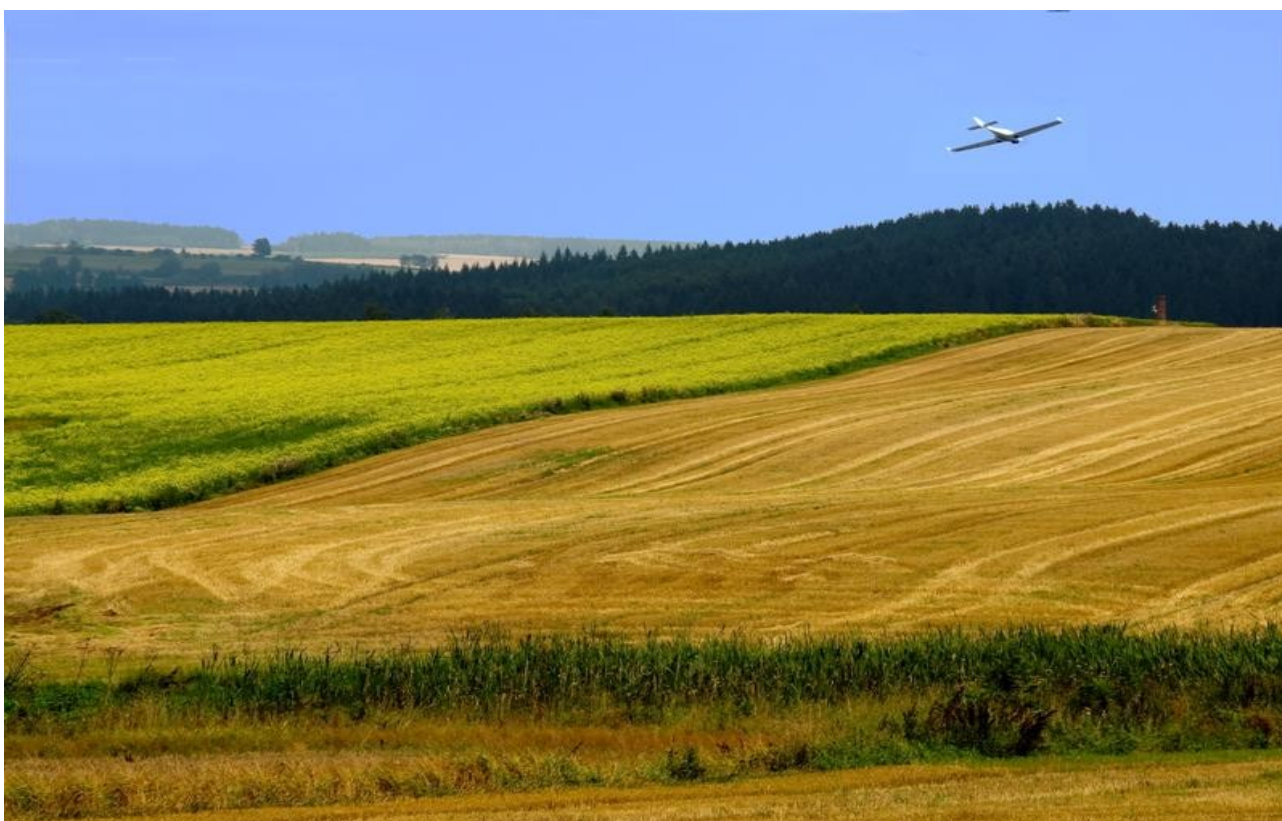
Sbíhající se linie a struktura zoraného pole, zachycené širokoúhlým objektivem, jsou podstatou snímku. Šikmé linie nás vedou k orajícímu traktoru. Barva je prvkem podpůrným, neboť dodává snímku charakteristický rys.

Prvky podpůrné

Prvky podpůrné mají svoji roli danou již ve svém názvu. Do obrazové plochy je vložíme jen tehdy, pokud navazují na obsah snímku nebo podpoří důležitost hlavního motivu. Podpůrným prvkem může být barva, tonalita nebo linie.

Barva

Barva se vždy prezentuje podle svého okolí. Žlutá vynikne především na tonálně těžší ploše, ale na oranžové zanikne nebo s ní splyne. Tvůrčím elementem je využití méně výrazné barvy na co největší ploše, kterou vyvažuje malý barevně výrazný prvek. S barvami bychom měli šetřit, neboť pestrobarevnost může vést až k naturalistické popisnosti nebo kýči.



Barvy oddělují jednotlivé části krajinného celku. Jsou výrazným podpůrným prvkem, neboť bez nich by obraz splynul v tonálně nevýraznou plochu.

Barva silně ovlivňuje obsah snímku, neboť má vliv na:

- ◆ **Atmosféru a náladu.** Tmavým zákoutím vyvoláme chmur-nou náladu, kdežto jarní zelení ji pozvedneme.
- ◆ **Výraznost nebo potlačení důležitosti prvků.** Studené odstíny ustupují opticky do pozadí, teplé tóny naopak do popředí. Je-li hlavní motiv v červené barvě, přitáhneme k němu oko diváka, kdežto v barvě myší šedi si jej nevšimne. Máme-li v obraze nedůležitý prvek v křiklavé barvě, bude hlavnímu motivu konkurovat. Proto při výběru scény dáváme pozor na to, v jaké barvě je prvek dominantní a v jaké prvky podpůrné. Vhodným výběrem doplňkových barev např. žlutá – modrá, barevný účinek více zesílíme.
- ◆ **Energii snímku.** Chceme-li, aby obraz působil teple a silně energicky, volíme syté teplé tóny, kdežto chladnými dodáme do snímku klid.
- ◆ **Emotivní reakce,** neboť barva útočí, na rozdíl od černobílého provedení, především na city a racionální úvahy nastupují až v druhé řadě. Červená je agresivnější, kdežto zelená vyvolává klid. S tou se v krajinném obraze setkáme nejčastěji, neboť se v přírodě vyskytuje nejvíce a člověk ji vnímá nejcitlivěji.
- ◆ **Vnímání prostoru,** kdy teplé tóny vystupují do popředí, studené ustupují do pozadí. Hnědá zem vpředu a v dálce modrá obloha nás nutí k porovnání vzdálenosti.
- ◆ **Dynamiku a živost** a to pomocí barevného rytmu. To se nám podaří, když třeba zachytíme různobarevné hrnky na laťkách plotu a to v diagonální linii.
- ◆ **Barva ladí a vyrovnává celý obraz.** Máme-li na snímku vpravo tmavě červenou a vlevo světle modrou, bude snímek vpravo těžší a nevyvážený. Může dělat i dojem, že padá na-pravo. Stačí, když umístíme vlevo malý, ale výrazný červený bod a ten dokáže celou scénu barevně vyladit a vyrovnat.



Černobílý detail tvoří zkratku, která se snaží prosadit především svým tvarem a jemnou tonalitou. Barvy by spíše rušily. Různá velikost balíků umožňuje odhad vzdálenosti. Snímek obsahuje širokou škálu šedých odstínů až po černou barvu.

Černobílá krajina je odklonem od barevné reality. Černobílý snímek je střízlivější, jednodušší a absence barvy umožňuje divákovi lépe vnímat charakter, atmosféru i obsah snímku. Uvědomíme si, jak se projeví jednotlivé barvy po převedení do černobílého přepisu. Červený mák září na zeleném pozadí, ale v černobílém provedení a v podobné tonalitě, mák i pozadí splynou v tmavou šed'. Pro černobílé snímky vybíráme námět s výraznými liniemi, které oddělují prvky v podobné tonalitě. **Selekce barvy** je dalším tvůrčím prostředkem, kdy důležité ponecháme v barvě, ostatní převedeme do černobílého provedení. Barevný můžeme ponechat celý hlavní motiv nebo jen jeho zajímavou část a zbytek zůstane černobílý.